

บทที่ 6

ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

เนื่องจากการประกอบการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่ศึกษาดังกล่าวแล้วในบทที่ 5 ได้ก่อให้เกิดความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจเพื่อซื้อสินค้าและบริการชั้นกลาง ซึ่งความเชื่อมโยงนี้เกิดขึ้นทั้งภายในพื้นที่ชุมชน และภายนอกพื้นที่ชุมชน ซึ่งหากการประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 6 ชุมชนมีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับสมมติฐานของการศึกษาคั้งนี้ ย่อมหมายความว่า การใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการชั้นกลางของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของผู้ประกอบการและแหล่งท่องเที่ยว

การประกอบการจึงไม่เพียงแต่สร้างรายได้ในรูปแบบกำไรให้กับชุมชน และผู้ประกอบการเท่านั้น แต่ยังสามารถกระจายไปสู่ประชาชนในท้องถิ่นในรูปแบบของการจ้างงานและการใช้จ่ายเพื่อซื้อซื้อสินค้าและบริการชั้นกลางภายในชุมชนอีกด้วย

ในบทที่ 6 นี้ จึงต้องการชี้ให้เห็นถึงกระบวนการดังกล่าวว่า มีอยู่จริงหรือไม่ และมีกระบวนการอย่างไร รวมถึงมีความแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละประเภทของกิจการ นอกจากนี้ ยังศึกษาถึงกิจการที่ชุมชนที่เป็นผู้ประกอบการเองนั้น ชุมชนเหล่านั้นได้นำรายได้และผลประโยชน์ที่เกิดจากการประกอบการไปใช้จ่ายอย่างไร เพื่อเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ต่อไป

6.1 การใช้จ่ายเพื่อการประกอบการของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การใช้จ่ายของผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเพื่อซื้อวัตถุดิบและบริการชั้นกลางเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งการใช้จ่ายเหล่านี้จะสร้างรายได้ให้กับผู้ผลิตวัตถุดิบและสินค้า ตลอดจนจนถึงแรงงานซึ่งทำงานในสถานประกอบการเหล่านั้น ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ได้ใช้ช่วงเวลา 1 ปี เป็นฐานในการคำนวณการใช้จ่ายเนื่องจากช่วยลดความคลาดเคลื่อนจากฤดูกาลท่องเที่ยว ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของสภาพเศรษฐกิจโดยรวมของจังหวัดภูเก็ต โดยการใช้จ่ายเหล่านี้สามารถจำแนกประเภทได้ 4 ประเภท ดังนี้

- 1) ค่าอาคารและสถานที่ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่ในการประกอบกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นค่าก่อสร้างอาคารและสถานที่เพื่อใช้ในการประกอบการ หรือเป็นค่าเช่าพื้นที่ประกอบการก็ได้ ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้หากเป็นอาคารที่สร้างขึ้นต้องมีการคิดเฉลี่ยรายจ่ายต่อปีตลอดอายุการใช้งาน โดยอาคารคอนกรีตคิดเฉลี่ยต่ออายุการใช้งาน 10 ปี และอาคารไม้คิดเฉลี่ยต่ออายุการใช้งาน 5 ปี นับแต่วันก่อสร้าง

2) ค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบการ ทั้งนี้ในการศึกษาค้างนี้ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่มีมูลค่าสูง ได้แก่ เรือหัวโทงพร้อมเครื่องยนต์ ซึ่งต้องคิดค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ออายุการใช้งานเช่นกัน โดยมีอายุการใช้งานประมาณ 5 ปี จึงต้องการการซ่อมบำรุงครั้งใหญ่พร้อมทั้งเปลี่ยนเครื่องยนต์ใหม่

3) ค่าแรงงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อจ้างแรงงานและบุคลากรในการประกอบการ ทั้งนี้ ค่าแรงงานบางกรณีเป็นการจ้างประจำ แต่บางกรณีอาจเป็นการจ้างเป็นครั้งคราว เช่น การจ้างฝีพายเรือแคนูเพิ่มเติมจากฝีพายประจำในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาก

4) ค่าวัตถุดิบ หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุดิบในการผลิตสินค้าหรือบริการให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่ใช้แล้วหมดไป เช่น อาหารสด อาหารทะเล และเครื่องปรุงต่างๆ ตลอดจนผ้าและสีที่ใช้ในการผลิตผ้าบาติก หรือเกล็ดปลาและสีที่ใช้ในการผลิตดอกไม้เกล็ดปลา

5) ค่าพลังงาน หมายถึง ค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้พลังงานมาใช้ในการผลิต ทั้งนี้ เนื่องจากในกิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเลโดยใช้เรือยนต์นั้น มีต้นทุนน้ำมันสูงมาก และประเทศไทยต้องนำเข้าน้ำมันเกือบทั้งหมดจากต่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม การใช้จ่ายในการประกอบการนั้นย่อมต้องจ่ายให้กับบุคคลผู้ซึ่งผลิตวัตถุดิบและสินค้า ตลอดจนถึงแรงงาน ที่อยู่ในพื้นที่ต่างๆ กัน โดยบางประเภทอยู่ภายในชุมชนนั้น ส่วนบางประเภทต้องจ่ายให้กับบุคคลภายนอกชุมชน เนื่องจากวัตถุดิบและบริการบางอย่างไม่ได้มีการผลิตภายในชุมชน หรือมีการผลิตแต่อาจไม่เพียงพอ หรือไม่ตรงตามความต้องการ ดังนั้น การแบ่งเขตพื้นที่เพื่อหาการไหลเวียนการใช้จ่ายเพื่อประกอบการในเชิงพื้นที่ จำเป็นต้องแบ่งเขตพื้นที่เพื่อการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 4 กลุ่มพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ชุมชน (หมู่บ้าน) ซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ ชุมชนอ่าวปอ ชุมชนบางโรง ชุมชนป่าคลอก ชุมชนเกาะมะพร้าว ชุมชนป่อแร่ และชุมชนอ่าวฉลอง

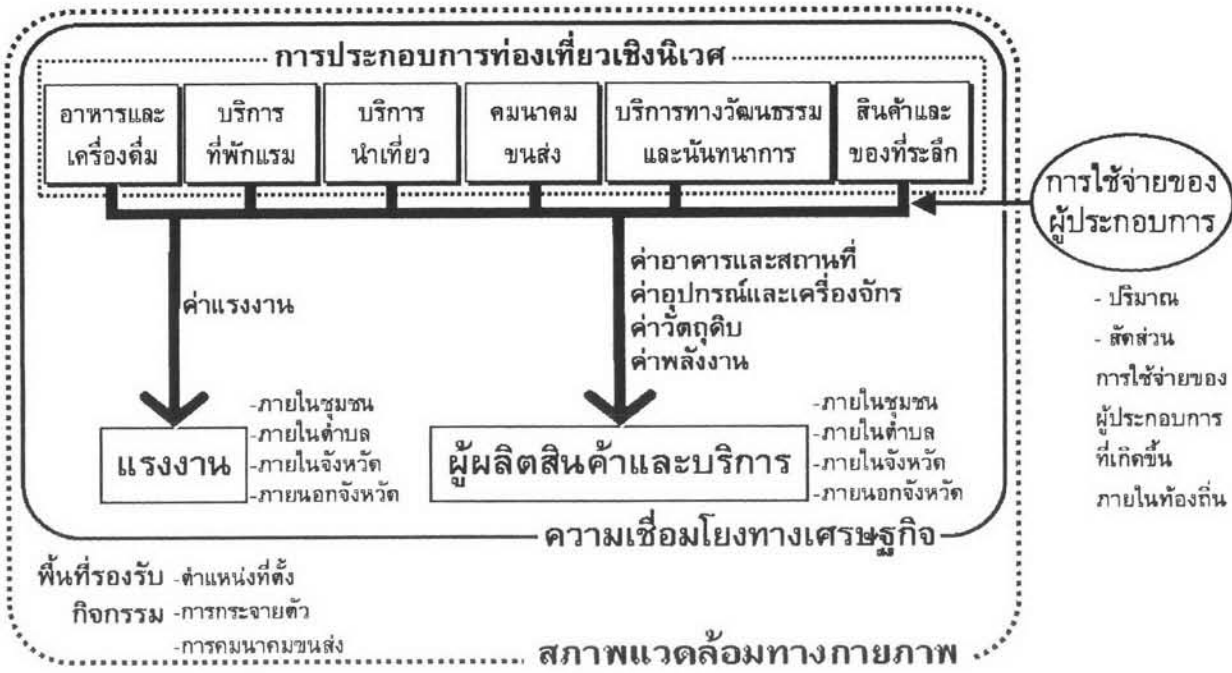
2) พื้นที่ตำบลซึ่งเป็นที่ตั้งของสถานประกอบการ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เล็กที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และมีอำนาจหน้าที่ที่เกิดจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงมีงบประมาณและอำนาจหน้าที่ในการออกและบังคับใช้กฎระเบียบได้ด้วย

3) พื้นที่อื่นๆ ภายในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีสภาพเป็นเกาะ มีอาณาเขตที่ชัดเจน และเป็นขอบเขตของพื้นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้

4) พื้นที่อื่นๆ ภายนอกจังหวัดภูเก็ต

ทั้งนี้ เมื่อนำการใช้จ่ายของผู้ประกอบการทั้ง 5 ประเภท ผนวกกับการแบ่งเขตพื้นที่รองรับการใช้จ่ายของผู้ประกอบการเพื่อศึกษาความเชื่อมโยงมาสามารถสรุปความสัมพันธ์ได้ดังแผนภูมิ 6.1 ดังนี้

แผนภูมิ 6.1 การใช้จ่ายเพื่อการประกอบการของผู้ประกอบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ที่มา: ผู้วิจัย

6.2 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

6.2.1 ชุมชนบ้านอ่าวปอ

ชุมชนบ้านอ่าวปอมีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 4 รูปแบบ โดยชุมชนเป็นผู้ประกอบการทำเรือชุมชนอ่าวปอ และชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับกิจการนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว และกลุ่มแม่บ้านซึ่งผลิตและจำหน่ายอาหารและเครื่องดินให้นักท่องเที่ยว และเรือท่องเที่ยว และการขายสินค้าและของที่ระลึก มีรายละเอียดดังนี้

1) ทำเรือชุมชนบ้านอ่าวปอ

การบริหารทำเรือชุมชนบ้านอ่าวปอนั้น ชุมชนได้รับรายได้ปีละประมาณ 1 ล้านบาทนั้น และมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 139,000 บาท จำแนกเป็นค่าเช่าอาคารและพื้นที่ทำเรือซึ่งจ่ายให้กับ อบต.ป่าคลอก จำนวน 60,000 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายเพื่อซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักร ซึ่งประมาณครึ่งหนึ่งซื้อหาได้ภายในตำบล แต่อีกครึ่งหนึ่ง เช่น คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและเครื่องมือต่างๆ ต้องซื้อจาก

ตัวเมืองภูเก็ต ค่าแรงงานซึ่งชุมชนได้จ้างงานคนในชุมชน 4 - 5 ตำแหน่ง รวมค่าจ้างประมาณ 288,000 บาท นอกจากนี้ ชุมชนต้องจ่ายค่าพลังงาน คือ ไฟฟ้าแสงสว่างถนนทางเข้าและบริเวณท่าเรือ ประมาณ 25,000 บาทต่อปี

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมท่าเรือชุมชนอ่าวปอ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านอ่าวปอในสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 76.8 (288,000 บาท) รองลงมาเป็นการหมุนเวียนภายในตำบลปากคอกร้อยละ 14.9 (56,000 บาท) และภายในจังหวัดภูเก็ต 31,000 บาท (ร้อยละ 8.3) ทั้งนี้ ชุมชนยังได้รับรายได้ประมาณ 861,000 บาทต่อปีอีกด้วย โดยชุมชนได้นำเข้ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในกิจการต่างๆ ของชุมชน

2) การรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง (เรือหัวโทงติดหลังคาผ้าใบ)

ปัจจุบันมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 15 - 20 ลำ ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี โดยเลือกผู้ประกอบการอาชีพนี้เป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ยปีละ 350,000 - 370,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 230,000 - 250,000 บาท จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 180,000 - 200,000 บาท หรือร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากจังหวัดภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนอ่าวปอนั้นไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านอ่าวปอเลย แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือหัวโทงพร้อมเครื่องยนต์ และเป็นแหล่งจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงด้วย

3) การรับจ้างประกอบอาหารให้กับผู้ประกอบการธุรกิจเรือนำเที่ยวขนาดกลาง

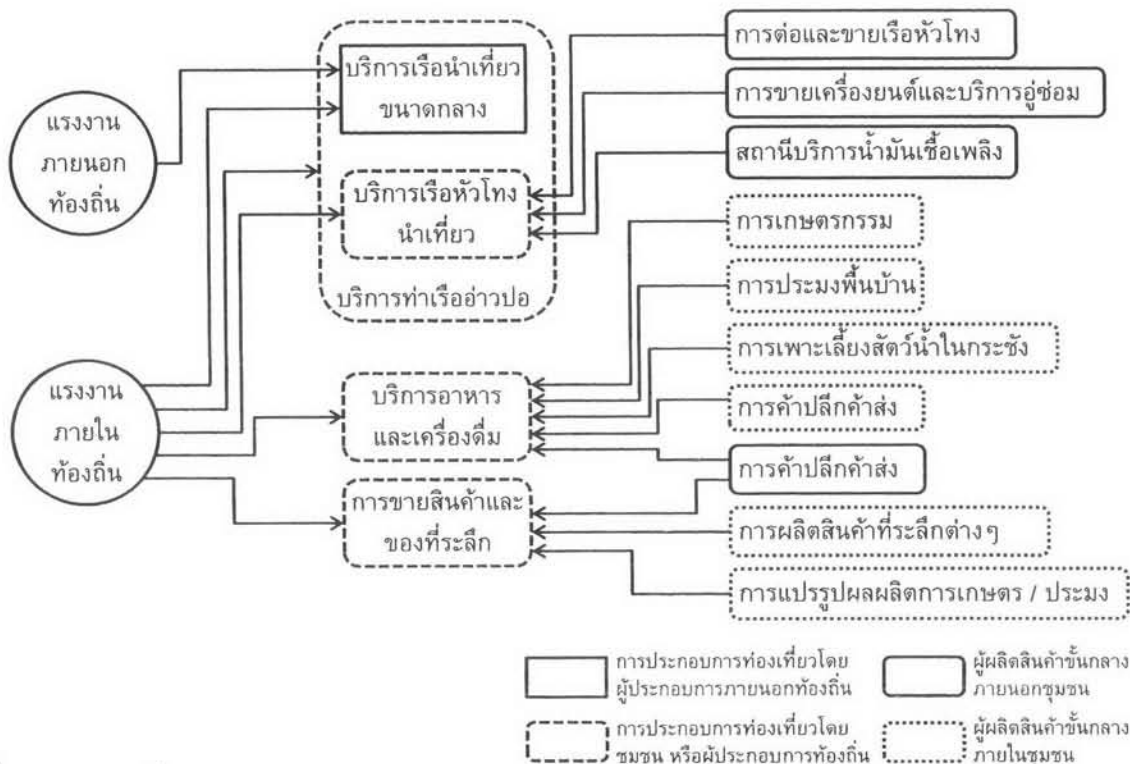
ปัจจุบันมีกลุ่มแม่บ้านอ่าวปอ ซึ่งรวมตัวกันช่วงฤดูการท่องเที่ยว ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี โดยเป็นผู้ประกอบการอาชีพนี้เป็นหลัก ซึ่งเปิดร้านอาหารในบริเวณท่าเรืออ่าวปอด้วย โดยได้รับรายได้เฉลี่ยปีละ 450,000 - 500,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 300,000 - 320,000 บาท จำแนกเป็นค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เครื่องครัวต่างๆ ประมาณ 20,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 95 จะซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 270,000 - 300,000 บาท หรือร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าวัตถุดิบจำพวกอาหารสด ผักต่างๆ ซึ่งกว่าร้อยละ 80 ซื้อภายในชุมชน โดยเฉพาะอาหารทะเลสดจากชาวประมงในหมู่บ้าน ส่วนเครื่องมือและขนมขบเคี้ยวต่างๆ ซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมทำเรือชุมชนอ่าวปอ ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านอ่าวปอประมาณมากกว่าร้อยละ 70 รองลงมาเป็นการหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตประมาณร้อยละ 20 และหมุนเวียนภายในตำบลป่าคลอกเพียงเล็กน้อยไม่ถึงร้อยละ 10 เท่านั้น

4) การขายสินค้าและของที่ระลึก

ดำเนินการโดยประชาชนภายในชุมชนและมีส่วนน้อยมาจากภายนอกชุมชน ซึ่งทำทั้งในลักษณะของร้านค้าถาวร ร้านค้าชั่วคราว ประเภทหาบเร่แผงลอย ทั้งแบบรถกระบะ รถจักรยานยนต์ และเดินเร่ขาย โดยอาศัยพื้นที่บริเวณท่าเรืออ่าวปอ ที่จอดรถรับส่งนักท่องเที่ยว และพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจบริเวณหาดอ่าวปอ จึงมีจำนวนผู้ประกอบการไม่แน่นอน แต่มีมากในช่วงเย็นของทุกวันโดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว มีรายได้ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ขายของที่ระลึกที่ทำจากเปลือกหอยและปะการัง ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ตลอดจนสินค้าพื้นบ้านและผลผลิตทางการเกษตร ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุดและมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 จึงเป็นค่าวัตถุดิบซึ่งส่วนใหญ่เป็นของที่ผลิตได้เองหรือซื้อได้จากภายในชุมชน มีเป็นส่วนน้อยที่ซื้อภายในตำบล และจากตัวเมืองภูเก็ต รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานน้ำมันสำหรับยานพาหนะ และค่าไฟฟ้าแสงสว่าง

แผนภูมิ 6.2 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนอ่าวปอ

ที่มา: จากการศึกษา

6.2.2 ชุมชนบ้านบางโรง

ชุมชนบ้านบางโรงมีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 5 รูปแบบ โดยชุมชนเป็นผู้ประกอบการเองในส่วนของท่าเรือชุมชนบางโรง ร้านอาหารชุมชน และกิจการให้เช่าเรือแคนูพร้อมฝีพายเพื่อชมป่าชายเลนคลองบางโรง ส่วนกิจการที่ชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ คือ กิจการนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว และการขายสินค้าและของที่ระลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ร้านอาหารชุมชนบ้านบางโรง

โดยชุมชนบางโรงเป็นผู้ประกอบการเอง ร้านอาหารชุมชนได้รับรายได้เฉลี่ยปีละประมาณ 1,200,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 1,032,000 บาท จำแนกเป็นค่าก่อสร้างอาคารเฉลี่ยปีละประมาณ 50,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 ใช้วัสดุก่อสร้างและแรงงานในชุมชน และค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เครื่องครัวและเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ประมาณ 30,000 บาทต่อปี ซึ่งส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 ซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต ส่วนต้นทุนหลักที่สำคัญมี 2 ส่วน ส่วนแรกคือค่าแรงงาน ซึ่งทั้งหมดเป็นคนในท้องถิ่นประมาณ 7 คน รวมค่าจ้างปีละประมาณ 432,000 บาท หรือร้อยละ 42 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด ส่วนที่สองคือ ค่าวัตถุดิบจำพวกอาหารสด อาหารทะเลสด ผักต่างๆ และเครื่องปรุงซึ่งกว่าร้อยละ 85 ซื้อภายในชุมชน โดยเฉพาะอาหารทะเลสดจากชาวประมงในหมู่บ้าน และชาวบ้านที่เลี้ยงปลาในกระชังบริเวณคลองบางโรง รวมค่าวัตถุดิบปีละประมาณ 500,000 บาท หรือร้อยละ 48 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด นอกจากนี้อีกประมาณ 40,000 บาท หรือร้อยละ 8.2 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมดเป็นค่าพลังงานไฟฟ้า และแก๊สหุงต้ม

โดยสรุปแล้ว ร้านอาหารชุมชนบ้านบางโรง ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบางโรงมากที่สุดถึงร้อยละ 84.8 (ปีละ 892,000 บาท) รองลงมาหมุนเวียนในตำบลป่าคลอกอีก (ปีละ 84,000 บาท) และหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 8.6 (ปีละ 86,000 บาท) ทั้งนี้ ชุมชนบ้านบางโรงได้รับรายได้ประมาณ 148,000 บาทต่อปี ซึ่งนำเข้ากลุ่มออมทรัพย์เพื่อใช้ในกิจการชุมชน โดยเฉพาะด้านสวัสดิการต่างๆ

2) กิจการให้บริการเรือแคนูพร้อมฝีพายชมป่าชายเลนคลองบางโรง

โดยชุมชนบางโรงเป็นผู้ประกอบการเอง ได้รับรายได้เฉลี่ยปีละ 450,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 370,000 บาท ค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เรือแคนู 7 ลำ ประมาณ 10,000 บาทต่อปี (เฉลี่ยลำละ 10,000 บาท อายุการใช้งาน 7 ปี) โดยต้องสั่งซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต

ส่วนต้นทุนที่สำคัญ คือ ค่าแรงงานของฝีพายซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นทั้งหมด โดยจ้างประจำ 3 - 4 คน นอกจากรั้นจ้างเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งจ้างในช่วงปิดภาคเรียน รวมค่าจ้างปีละประมาณ 432,000 บาท หรือร้อยละ 97 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด

โดยสรุปแล้ว กิจการให้บริการเรือแคนูพร้อมฝีพายชมป่าชายเลนคลองบางโรง ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบางโรงมากที่สุดถึงร้อยละ 97.3 (ปีละ 36,000 บาท) รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 2.7 (ปีละ 10,000 บาท) ทั้งนี้ ชุมชนบ้านบางโรงได้รับรายได้ประมาณ 80,000 บาทต่อปี ซึ่งนำเข้าสมทบกลุ่มออมทรัพย์

3) ทำเรือชุมชนบ้านบางโรง

การบริหารทำเรือบางโรงนั้น ชุมชนได้รับรายได้ปีละประมาณ 600,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นประมาณ 358,000 บาท จำแนกเป็นค่าเช่าทำเรือซึ่งชุมชนต้องเสียให้กับ อบต.ป่าคลอกปีละ 20,000 บาท และชุมชนต้องซื้ออุปกรณ์และเครื่องจักร ปีละประมาณ 10,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 80 ซื้อหาได้ภายในตำบล ชุมชนได้จ้างงานคนในชุมชน 4 ตำแหน่ง รวมค่าจ้างประมาณปีละ 288,000 บาท และต้องจ่ายค่าไฟฟ้าปีละประมาณ 40,000 บาท

โดยสรุปแล้ว กิจการทำเรือชุมชนบ้านบางโรง ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบางโรงมากที่สุดถึงร้อยละ 80.4 (ปีละ 288,000 บาท) รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 11.7 (ปีละ 42,000 บาท) และหมุนเวียนในตำบลป่าคลอกน้อยที่สุดร้อยละ 7.8 (ปีละ 28,000 บาท) ทั้งนี้ ชุมชนบ้านบางโรงได้รับรายได้ประมาณ 80,000 บาทต่อปี ซึ่งนำเข้าสมทบกลุ่มออมทรัพย์เช่นกัน

4) การรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง (เรือหัวโทงติดหลังค้ำผ้าใบ)

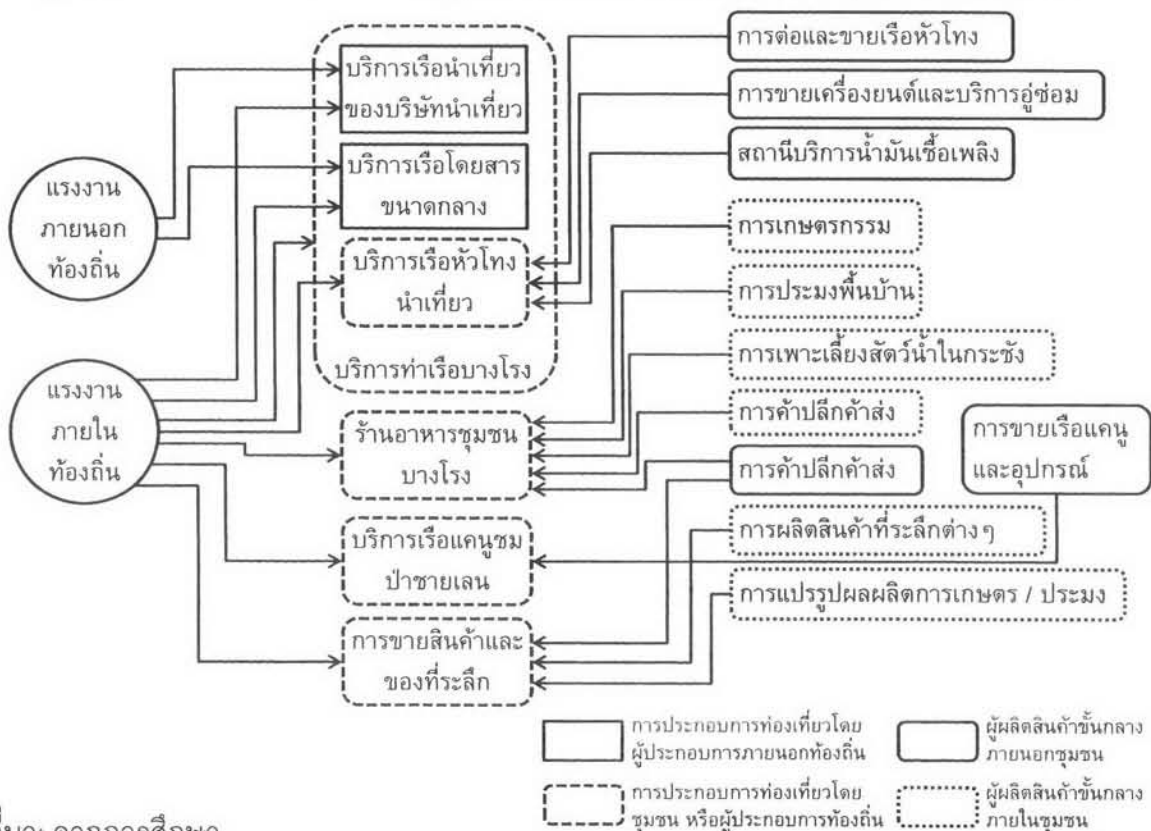
ปัจจุบันมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 15 - 20 ลำ ซึ่งชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวก รวมถึงส่งต่อลูกค้าให้เมื่อมีผู้มาติดต่อที่ร้านอาหารชุมชน ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรายได้พอสมควร เนื่องจากชุมชนบางโรงยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่งด้วย ใน 2 กรณีตัวอย่างจึงมีรายได้แตกต่างกัน ตั้งแต่ปีละ 240,000 และ 360,000 บาทตามลำดับ โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 100,000 และ 160,000 บาทตามลำดับ จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 100,000 และ 160,000 บาท หรือมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากจังหวัดภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจการรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนบางโรงนั้นไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบางโรงเลย เช่นเดียวกับการประกอบการในชุมชนบ้านอ่าวปอ แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

5) การขายสินค้าและของที่ระลึก

ดำเนินการโดยประชาชนภายในชุมชน ซึ่งทำทั้งในลักษณะของร้านค้าถาวรบริเวณท่าเรือบางโรง และในลักษณะของร้านค้าชั่วคราว และหาบเร่แผงลอย ทั้งแบบรถกระบะ รถจักรยานยนต์ และเดินเร่ขาย โดยอาศัยพื้นที่บริเวณท่าเรือบางโรง ที่จอดรถรับส่งนักท่องเที่ยว และพื้นที่โดยรอบซึ่งนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมป่าชายเลนที่มีลิงอาศัยอยู่ จึงมีจำนวนผู้ประกอบการไม่แน่นอน แต่มีมากในช่วงเย็นของทุกวันโดยเฉพาะช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว มีรายได้ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ขายของที่ระลึกที่ทำจากเปลือกหอยและปะการัง ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ตลอดจนสินค้าพื้นบ้านและผลผลิตทางการเกษตร ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุดและมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 จึงเป็นค่าวัตถุดิบซึ่งส่วนใหญ่เป็นของที่ผลิตได้เองหรือซื้อได้จากภายในชุมชน มีเป็นส่วนน้อยที่ซื้อภายในตำบล และจากตัวเมืองภูเก็ต รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานน้ำมันสำหรับยานพาหนะ และค่าไฟฟ้าแสงสว่าง

แผนภูมิ 6.3 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านบางโรง

6.2.3 ชุมชนบ้านป่าคลอก

ชุมชนบ้านป่าคลอกมีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 3 รูปแบบ โดยชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ กิจกรรมนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว ร้านอาหารและเครื่องดื่ม และการขายสินค้าและของที่ระลึกในพื้นที่หาดป่าคลอก มีรายละเอียดดังนี้

1) การรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง (เรือหัวโทงติดหลังคาผ้าใบ)

ปัจจุบันมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 5 - 10 ลำ ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรายได้พอสมควร เนื่องจากชุมชนบ้านป่าคลอกยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนเช่นเดียวกับชุมชนบ้านบางโรง ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่ง ใน 2 กรณีที่เป็นตัวอย่าง มีรายได้เฉลี่ยประมาณปีละ 250,000 ถึง 300,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้น้อยกว่าชุมชนบางโรงและอ่าวปอ เนื่องจากข้อจำกัดด้านภูมิประเทศที่ไม่มีท่าเรือที่สามารถขึ้นลงเรือได้ตลอดเวลา โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 100,000 และ 160,000 บาทตามลำดับ จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 130,000 และ 150,000 บาท ตามลำดับ หรือมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากตัวเมืองภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนบ้านป่าคลอกนั้นไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านป่าคลอกเลย เช่นเดียวกับกรณีชุมชนบ้านอ่าวปอและบ้านบางโรง แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

2) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม

ดำเนินการโดยกลุ่มแม่บ้านท่าหลา ซึ่งใช้อาคารที่ทำการของกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์บริเวณหาดบางแป ซึ่งมีทั้งร้านอาหาร ห้องน้ำ ศาลาพักผ่อน และพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนป่าคลอก กิจกรรมร้านอาหารมี 2 กิจกรรม ได้รับรายได้เฉลี่ยต่อรายประมาณปีละ 120,000 - 150,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 70,000 - 100,000 บาท จำแนกเป็นค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เครื่องครัวต่างๆ ประมาณ 10,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่ซื้อภายในชุมชน บางส่วนซื้อภายในตำบล และจากตัวเมืองภูเก็ต ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุด คือ ค่าวัตถุดิบจำพวกอาหารสด อาหารทะเลสด และผักต่างๆ ซึ่งกว่าร้อยละ 85 ซื้อภายในชุมชน โดยเฉพาะอาหารทะเลสดจากชาวประมงในหมู่บ้าน รวมค่าวัตถุดิบปีละประมาณ 50,000 - 70,000 บาท หรือร้อยละ 70 ของ

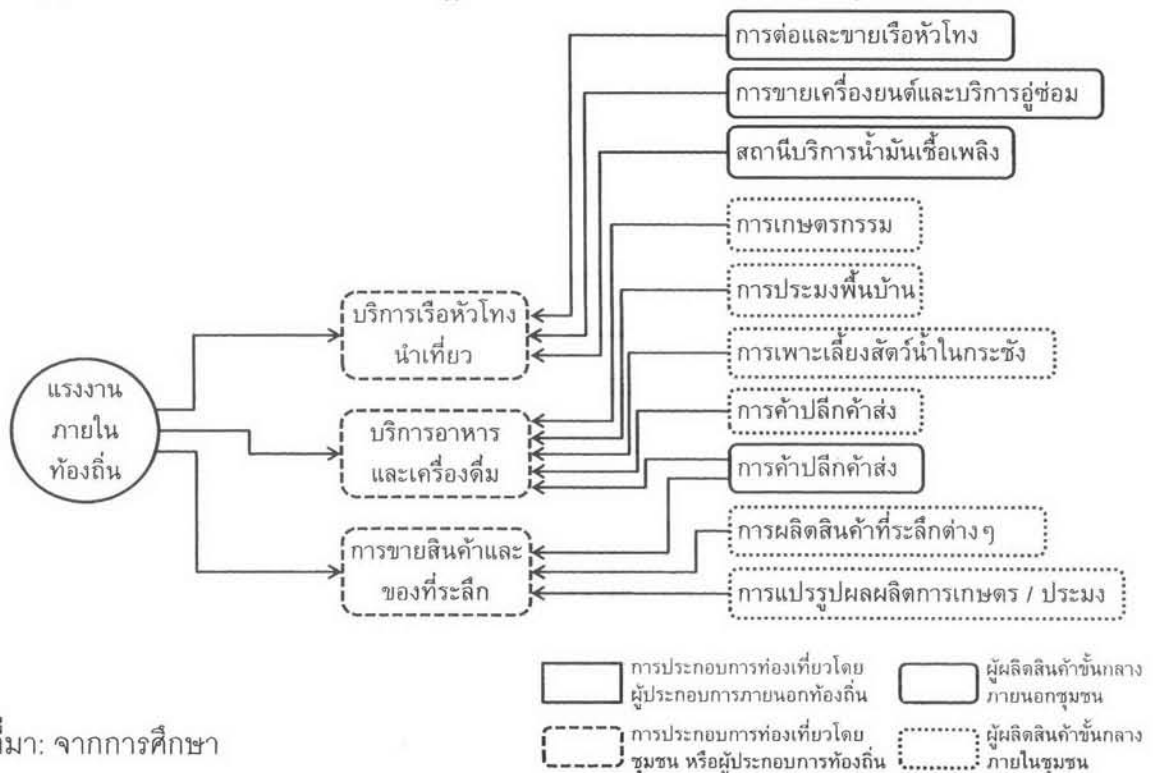
ค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด นอกจากนี้อีกประมาณ 10,000 - 12,000 บาท หรือร้อยละ 16 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมดเป็นค่าพลังงานไฟฟ้า และแก๊สหุงต้ม

โดยสรุปแล้ว ร้านอาหารชุมชนบ้านป่าคลอก ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงิน เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านป่าคลอกมากที่สุดร้อยละ 70 รองลงมา หมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 24.74 และ 16.67 ตามลำดับ และส่วนที่เหลือหมุนเวียนในตำบลป่าคลอกอีกร้อยละ 7.37 และ 11.11 ตามลำดับ

3) ร้านขายสินค้าและของที่ระลึก

ดำเนินการโดยประชาชนภายในชุมชน ซึ่งทำในลักษณะของร้านค้าชั่วคราว ทั้งแบบรถกระบะและรถจักรยานยนต์ โดยอาศัยพื้นที่ปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของชุมชน ป่าคลอกบริเวณหาดบางแป จึงมีจำนวนผู้ประกอบการไม่แน่นอน แต่มีมากในช่วงเย็นของวันหยุดสุดสัปดาห์และช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว มีรายได้ไม่แน่นอน ส่วนใหญ่ขายของที่ระลึกที่ทำจากเปลือกหอยและปะการัง ผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก ตลอดจนสินค้าพื้นบ้านและผลผลิตทางการเกษตร ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุดและมีสัดส่วนกว่าร้อยละ 90 จึงเป็นค่าวัตถุดิบซึ่งส่วนใหญ่เป็นของที่ผลิตได้เองหรือซื้อได้จากภายในชุมชน มีเป็นส่วนน้อยที่ซื้อภายในตำบล และจากตัวเมืองภูเก็ต รองลงมา คือ ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานน้ำมันสำหรับยานพาหนะ และค่าไฟฟ้าแสงสว่าง

แผนภูมิ 6.4 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านป่าคลอก

6.2.4 ชุมชนบ้านเกาะมะพร้าว

ชุมชนบ้านเกาะมะพร้าวมีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 3 รูปแบบ โดยชุมชนเป็นทั้งผู้ประกอบการในส่วนของ โฮมสเตย์บ้านเกาะมะพร้าวพร้อมกิจกรรมต่างๆ ส่วนที่ชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวก คือ กิจกรรมนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว และแพอาหารทะเลเกาะมะพร้าว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แพอาหารเกาะมะพร้าว

แพอาหารทะเลปัจจุบันมี 4 แพ ซึ่งได้รับรายได้เฉลี่ยปีละประมาณ 3,000,000 - 3,000,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 2,700,000 - 3,400,000 บาท จำแนกเป็นค่าก่อสร้างอาคารเฉลี่ยปีละประมาณ 100,000 - 120,000 บาท (ต้องใช้โฟมชนิดพิเศษเพื่อรับน้ำหนักแพ) หรือร้อยละ 4 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด ซึ่งครั้งหนึ่ง (โฟม) ต้องซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต ค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เครื่องครัวและเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ ประมาณ 20,000 - 40,000 บาทต่อปี โดยบางแพซื้อภายในตำบลกว่าร้อยละ 70 ในขณะที่บางแพซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต สำหรับค่าแรงงานนั้นทั้งหมดเป็นคนในท้องถิ่นหรือคนในครอบครัว ประมาณ 7 - 10 คน รวมค่าจ้างปีละประมาณ 800,000 - 960,000 บาท หรือร้อยละ 28 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด ส่วนต้นทุนที่สำคัญที่สุดคือ ค่าวัตถุดิบจำพวกอาหารสด อาหารทะเลสด และผักต่างๆ ซึ่งกว่าร้อยละ 80 ซื้อภายในชุมชนเกาะมะพร้าวเอง โดยเฉพาะอาหารทะเลสดจากชาวประมงในหมู่บ้าน และชาวบ้านที่เลี้ยงปลาในกระชังบริเวณรอบเกาะมะพร้าว แต่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต รวมค่าวัตถุดิบปีละประมาณ 1,000,000 บาท หรือประมาณร้อยละ 63 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด โดยในฤดูกาลท่องเที่ยวนั้นผลผลิตอาหารทะเลในชุมชนมีไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวจึงต้องซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต นอกจากนี้อีกประมาณ 45,000 - 50,000 บาท หรือร้อยละ 1.5 ของค่าใช้จ่ายในการประกอบการเป็นค่าพลังงาน ซึ่งต้องปั่นไฟด้วยเครื่องยนต์ดีเซลส์ และแก๊สหุงต้ม

โดยสรุปแล้ว แพอาหารทะเล ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านเกาะมะพร้าวมากที่สุดกว่าร้อยละ 80 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตเพียงร้อยละ 4 - 5 ส่วนที่เหลือหมุนเวียนในตำบลป่าคลอกอีกเพียงร้อยละ 1 - 2 เท่านั้น

2) กิจกรรมโฮมสเตย์บ้านเกาะมะพร้าว

ปัจจุบันกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเกาะมะพร้าว มีครัวเรือนที่ให้บริการที่พัก 10 ราย ส่วนครัวเรือนอื่นๆ ให้บริการด้านต่างๆ เช่น เช่ารถ หรือขายอาหาร เป็นต้น ที่ผ่านมากลุ่มโฮมสเตย์ มี

รายรับรวมประมาณปีละ 600,000 บาท มีรายได้ต่อปีประมาณ 490,000 บาท โดยจำแนกเป็นค่าก่อสร้างและปรับปรุงอาคารเฉลี่ยต่อปีประมาณ 50,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ร้อยละ 80 ใช้จ่ายภายในเกาะมะพร้าวเนื่องจากข้อจำกัดด้านการขนส่ง สำหรับค่าแรงงานซึ่งเป็นแรงงานในท้องถิ่นทั้งหมดนั้นเป็นการจ่ายในลักษณะส่วนแบ่งที่ได้จากค่าเหมาที่พักและอาหาร หัวละ 250 บาท สำหรับคนไทย และ 400 - 500 บาท สำหรับคนต่างชาติ มีค่าแรงงานเฉลี่ยปีละประมาณ 420,000 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายอีกประมาณ 100,000 บาท เป็นค่าวัตถุดิบสำหรับการบริการอาหาร ซึ่งเกือบทั้งหมดกว่าร้อยละ 90 ใช้จ่ายซื้ออาหารสดภายในเกาะมะพร้าวเอง ที่เหลือเป็นค่าพลังงานซึ่งต้องปั่นไฟฟ้าด้วยเครื่องยนต์ดีเซล

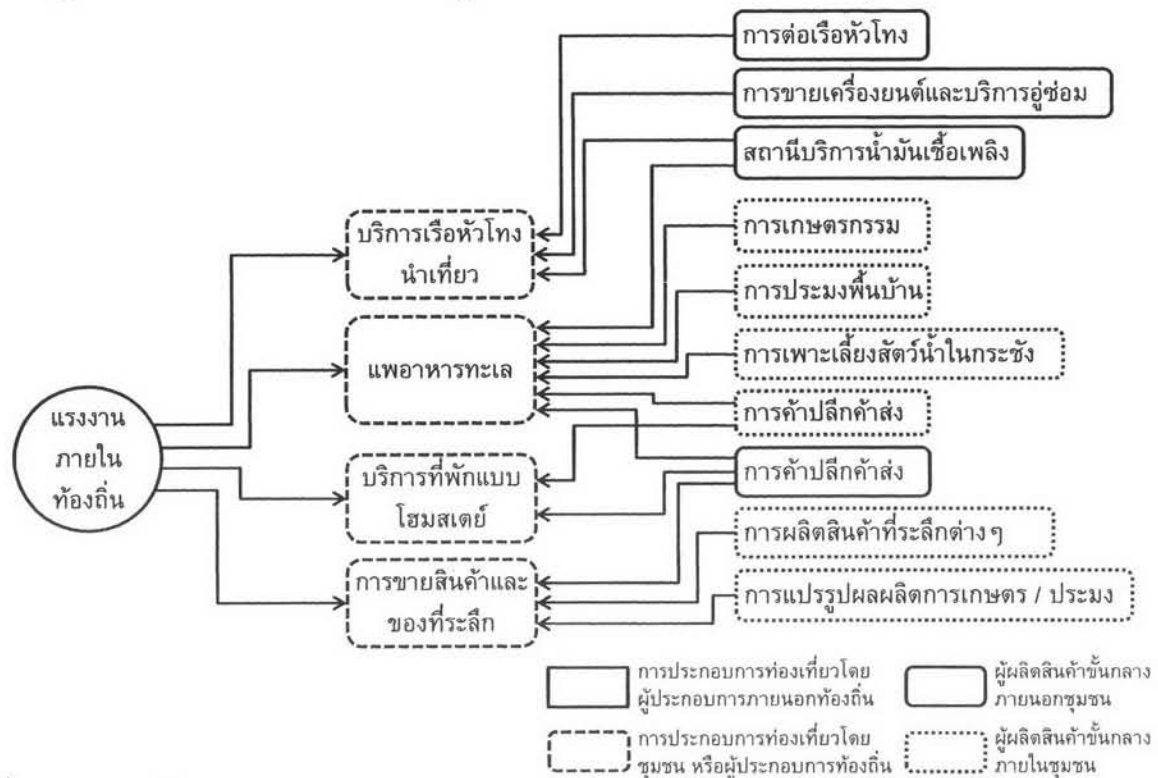
โดยสรุปแล้ว โหมสเตย์บ้านเกาะมะพร้าวได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านเกาะมะพร้าวมากที่สุดถึงร้อยละ 81 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 11 ส่วนที่เหลือหมุนเวียนในตำบลป่าคลอกอีกร้อยละ 8 เท่านั้น

3) การรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง (เรือหัวโทงติดหลังคาผ้าใบ)

ปัจจุบันมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 10 - 15 ลำ ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรายได้พอสมควร เนื่องจากชุมชนเกาะมะพร้าวยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนและสัตว์น้ำทะเล ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่มีอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังและประมงชายฝั่งเป็นอาชีพหลักอีกอาชีพหนึ่ง ใน 2 กรณีที่เป็นตัวอย่าง มีรายได้เฉลี่ยประมาณปีละ 300,000 ถึง 340,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณปีละ 150,000 และ 165,000 บาทตามลำดับ จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 100,000 และ 160,000 บาทตามลำดับ หรือประมาณร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากตัวเมืองภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจการรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนบ้านเกาะมะพร้าวนั้นไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านเกาะมะพร้าวเลย เช่นเดียวกับกรณีชุมชนบ้านอ่าวปอ บ้านบางโรง และบ้านป่าคลอก แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

แผนภูมิ 6.5 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านเกาะมะพร้าว

ที่มา: จากการศึกษา

6.2.5 ชุมชนบ้านบ่อแร่

ชุมชนบ้านบ่อแร่มีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สำคัญ 4 รูปแบบ โดยชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ คือ กิจกรรมนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว การบริการอาหารและเครื่องดื่ม บริการเรือแคนูชมป่าชายเลน และการขายสินค้าและของที่ระลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) การรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง (เรือหัวโทงติดหลังค้ำผ้าใบ)

ปัจจุบันมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 15 - 20 ลำ ซึ่งชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการศึกษานี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 2 กรณี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรายได้พอสมควร เนื่องจากชุมชนบ่อแร่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน และสามารถออกทะเลได้สะดวก ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชังและอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลักด้วย ใน 2 กรณีตัวอย่างจึงมีรายได้แตกต่างกันตั้งแต่ปีละ 300,000 และ 400,000 บาทตามลำดับ โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 170,000 และ 220,000 บาทตามลำดับ

จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 100,000 และ 150,000 บาท หรือมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากจังหวัดภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจการรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนบ่อแร่ไม่น่าก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบ่อแร่เลย เช่นเดียวกับการประกอบการในชุมชนข้างต้นทั้งหมด แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

2) การบริการอาหารและเครื่องดื่ม

โดยชุมชนบ่อแร่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการจัดการพื้นที่ริมคลองบางโรงให้กับกลุ่มแม่บ้านบ่อแร่ ชาวชุมชนบ่อแร่ และชาวชุมชนใกล้เคียงได้ใช้พื้นที่บริเวณริมคลองมุดง และจุดชมทิวทัศน์เขาขาด ซึ่งได้รับปรับปรุงภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจโดย อบต.วิชิต

สำหรับโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์คลองบางโรงนั้นมีทั้งทางเดินริมคลอง ท่าเรือประมงท้องถิ่น ร้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น (OTOP) ศาลาพักผ่อน และห้องน้ำสาธารณะ ทั้งนี้บริเวณนี้มีกิจการร้านอาหารมี 5 ราย และหาบแร่แฝงลอยอีกประมาณ 10 - 20 รายแล้วแต่ช่วงวันและเวลา ในการศึกษานี้ได้ทำการสัมภาษณ์ร้านอาหารอิสลาม 1 ราย ซึ่งได้รับรายได้เฉลี่ยต่อรายประมาณปีละ 500,000 - 600,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 400,000 - 450,000 บาท จำแนกเป็นค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เครื่องครัวต่างๆ ประมาณ 15,000 บาทต่อปี โดยส่วนใหญ่ซื้อภายในชุมชน บางส่วนซื้อภายในตำบล และจากตัวเมืองภูเก็ต ค่าแรงงานซึ่งเป็นคนในครอบครัว 1 คน ประมาณ 72,000 บาทต่อปี ค่าใช้จ่ายที่สำคัญที่สุด คือ ค่าวัตถุดิบจำพวกอาหารสด อาหารทะเลสด และผักต่างๆ ซึ่งกว่าร้อยละ 85 ซื้อภายในชุมชน โดยเฉพาะอาหารทะเลสดจากชาวประมงในหมู่บ้าน รวมค่าวัตถุดิบปีละประมาณ 300,000 - 350,000 บาท หรือร้อยละ 50 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด นอกจากนี้อีกประมาณ 60,000 บาท หรือร้อยละ 13 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมดเป็นค่าพลังงานไฟฟ้า และแก๊สหุงต้ม

โดยสรุปแล้ว ร้านอาหารแห่งนี้ ได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบ่อแร่มากที่สุดร้อยละ 73 รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 20 และส่วนที่เหลือหมุนเวียนในตำบลวิชิตอีกร้อยละ 8

3) กิจการให้บริการเรือแคนูพร้อมฝีพายชมป่าชายเลนคลองบางโรง

โดยชุมชนบ้านบ่อแรมเป็นอำนวยการความสะดวก ซึ่งปัจจุบันได้เลิกกิจการไปแล้ว หลังจากภัยพิบัติสึนามิ ทั้งนี้ จากการสอบถามผู้นำชุมชนทราบว่า ผู้ประกอบการได้รับรายได้เฉลี่ยปีละ 300,000 บาท โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 218,000 บาท ค่าอุปกรณ์และเครื่องจักร คือ เรือแคนู 5 ลำ ประมาณ 10,000 บาทต่อปี (เฉลี่ยลำละ 10,000 บาท อายุการใช้งาน 7 ปี) โดยต้องสั่งซื้อจากตัวเมืองภูเก็ต ส่วนต้นทุนที่สำคัญ คือ ค่าแรงงานของผู้ดูแลและฝีพายซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นทั้งหมด โดยจ้างประจำ 1-2 คน รวมค่าจ้างปีละประมาณ 168,000 บาท หรือร้อยละ 84 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด

โดยสรุปแล้ว กิจการให้บริการเรือแคนูพร้อมฝีพายชมป่าชายเลนคลองมุดงได้ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบ่อแรมมากที่สุด ถึงร้อยละ 77 (ปีละ 168,000 บาท) รองลงมาหมุนเวียนในจังหวัดภูเก็ตร้อยละ 23 (ปีละ 10,000 บาท)

4) กิจการขายสินค้าและของที่ระลึก

ดำเนินการโดยกลุ่มสตรีสหกรณ์บ่อแรมสันติสุข ซึ่งประกอบการผลิตและขายสินค้าที่ระลึกหลักๆ สองชนิดในปัจจุบัน คือ ผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา และผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติก โดยทางกลุ่มได้รับรางวัลคุณภาพในเวทีประกวดต่างๆ มากมาย

สำหรับผลิตภัณฑ์ดอกไม้ประดิษฐ์จากเกล็ดปลา ได้รับรางวัล OTOP Product Champion ระดับ สีดาว ทางกลุ่มมีรายได้ประมาณปีละ 120,000 - 150,000 บาท และมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 50,000 - 70,000 บาท รายจ่ายเพื่อการประกอบการที่สำคัญที่สุดประมาณร้อยละ 90 คือ ค่าวัตถุดิบ ซึ่งในส่วนของใบ ก้าน เกสร กาว และตุ้มประดับ จะสั่งซื้อจากกรุงเทพมหานครทั้งหมด ยกเว้นเกล็ดปลาซึ่งหาได้ในท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์ดอกไม้เกล็ดปลาก็ถือเป็นงานฝีมือ ดังนั้นมูลค่าวัตถุดิบจึงน้อยเมื่อเทียบกับราคาจำหน่าย ส่วนต้นทุนนอกเหนือจากนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการขาย ตลอดจนค่าไฟฟ้าของที่ทำกรกลุ่มสหกรณ์

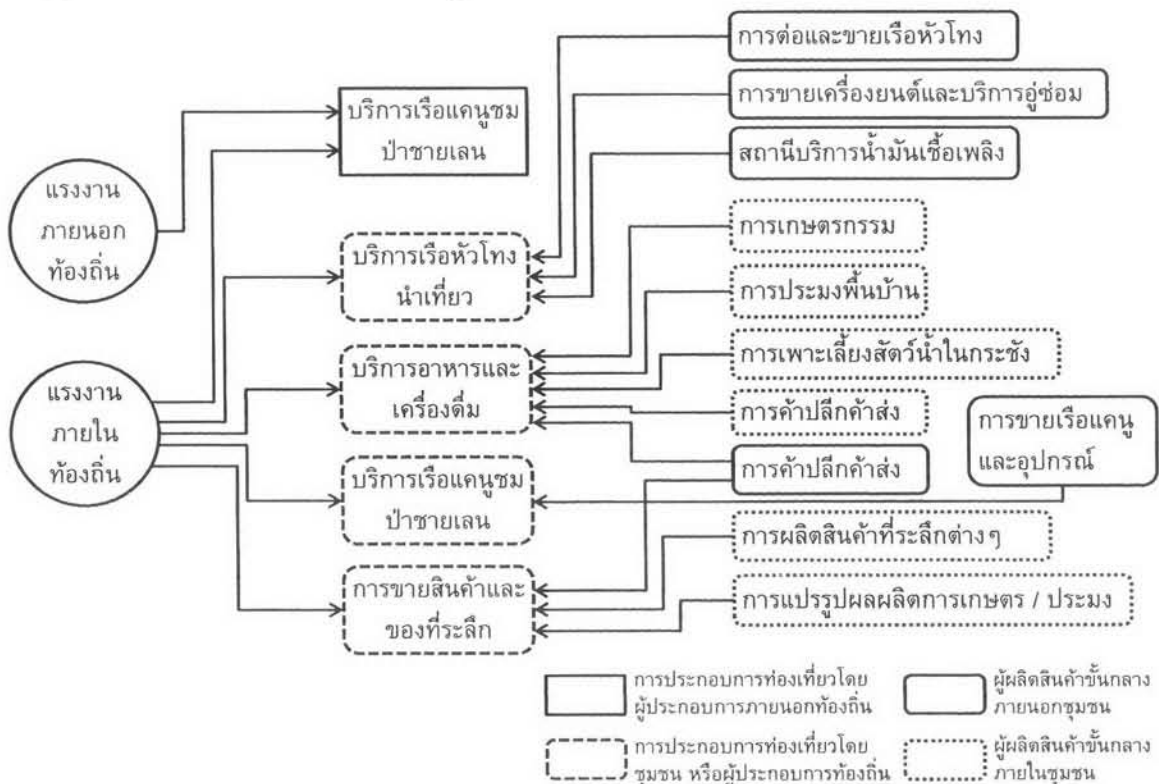
สำหรับผลิตภัณฑ์จากผ้าบาติกนั้น ถือเป็นสินค้าพื้นถิ่นของภูเก็ตและจังหวัดทางภาคใต้ โดยกลุ่มกลุ่มสตรีสหกรณ์บ่อแรมสันติสุขได้พยายามพัฒนารูปแบบให้แตกต่างออกไปมากกว่าการตัดเสื้อและเครื่องแต่งกายเท่านั้น ปัจจุบันมีการนำผ้าบาติกซึ่งผลิตโดยชาวบ้านบ่อแรมไปผลิตเป็นกระเป๋าสะพาย ย่อม กระเป๋าถือ ม่าน ผ้าปูที่นอน และผลิตภัณฑ์อื่นๆ อีกมากมาย ทางกลุ่มมีรายได้ประมาณปีละ 100,000 - 130,000 บาท และมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 40,000 - 50,000 บาท โดยรายจ่ายเพื่อการประกอบการที่สำคัญที่สุดประมาณร้อยละ 90 คือ ค่าวัตถุดิบ เช่นกันแต่ส่วนใหญ่ซื้อจากคนในจังหวัดภูเก็ต มีส่วนน้อยเท่านั้น เช่น กระดุม และของประดับตกแต่ง ที่สั่งซื้อจาก

กรุงเทพมหานคร แต่อย่างไรก็ตามผลิตภัณฑ์นี้ก็เป็งานฝีมือเช่นกัน ดังนั้น มูลค่าวัตถุดิบจึงน้อยเมื่อเทียบกับราคาจำหน่าย ส่วนต้นทุนนอกเหนือจากนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการและการขาย ตลอดจนค่าไฟฟ้าของที่ทำกรกลุ่มสหกรณ์

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมการผลิตและจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกของชุมชนบ่อแร่ นั้นส่วนใหญ่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบ่อแร่เอง แต่มีส่วนน้อยที่รั่วไหลไปสู่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นแหล่งผลิตวัตถุดิบสำหรับงานฝีมือที่สำคัญ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการพัฒนาารูปแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งชาวบ้านต้องเดินทางไปหารูปแบบใหม่จากกรุงเทพมหานคร และเข้ารับการฝึกอบรมจากหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่นอยู่เป็นประจำด้วย

ทั้งนี้ บทบาทที่สำคัญทางสังคมของกิจกรรมการผลิตและจำหน่ายสินค้าและของที่ระลึกของชุมชนบ่อแร่นั้น คือ การสร้างอาชีพให้กับสตรีชาวมุสลิมในชุมชนซึ่งมีข้อจำกัดในการหารายได้ รวมทั้งได้สร้างเครือข่ายสตรีที่มีความเข้มแข็งและมีพลังการออมที่มีขนาดใหญ่ มีเงินทุนหมุนเวียนกว่า 20 ล้านบาท และมีกำไรต่อปีเกือบ 3 ล้านบาท

แผนภูมิ 6.6 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านบ่อแร่

ที่มา: จากการศึกษา

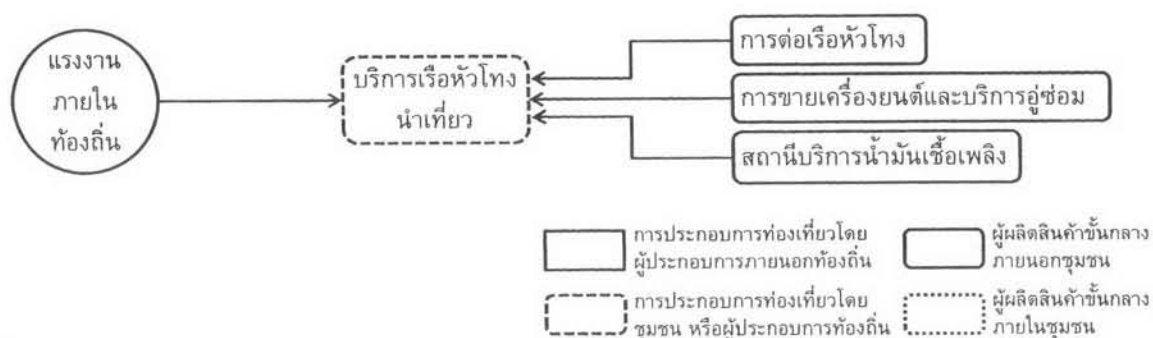
6.2.6 ชุมชนบ้านบางคณทิ

ชุมชนบ้านบางคณทิที่มีการประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพียงรูปแบบเดียว โดยชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ คือ กิจกรรมนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของกลุ่มนำเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจุบันชุมชนบ้านบางคณทิมีกลุ่มเรือนำเที่ยวประมาณ 8 - 10 ลำ ซึ่งชุมชนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการศึกษาี้ เลือกตัวแทนเพื่อสอบถามค่าใช้จ่ายในการประกอบการ 5 กรณี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านรายได้พอสมควร เนื่องจากชุมชนบ้านยังมีความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน และสามารถออกทะเลได้สะดวก ทำให้ผู้คนส่วนใหญ่ยังคงยึดอาชีพเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในกระชัง และอาชีพประมงพื้นบ้านเป็นอาชีพหลักด้วย ใน 2 กรณีตัวอย่างจึงมีรายได้แตกต่างกันตั้งแต่ปีละ 360,000 และ 450,000 บาทตามลำดับ โดยมีรายจ่ายทั้งสิ้นประมาณ 250,000 และ 300,000 บาทตามลำดับ จำแนกเป็นค่าเครื่องจักร คือ เรือและเครื่องยนต์ ประมาณ 50,000 บาทต่อปี ซึ่งต้องซื้อจากจังหวัดภูเก็ต ส่วนต้นทุนสำคัญประมาณ 150,000 และ 200,000 บาท หรือมากกว่าร้อยละ 70 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบทั้งหมดต้องซื้อและนำเข้ามาจากจังหวัดภูเก็ต

โดยสรุปแล้ว กิจกรรมรับจ้างนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงของชุมชนบางคณทินั้นไม่ก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการประกอบการในพื้นที่หมู่บ้านบางคณทิเลย เช่นเดียวกับการประกอบการในชุมชนข้างต้นทั้งหมด แต่กลับก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงินทั้งหมดในพื้นที่เมืองและพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นแหล่งผลิตเรือและจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิง

แผนภูมิ 6.7 ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนบ้านบางคณทิ

ที่มา: จากการศึกษา

6.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจแต่ละชุมชน

6.3.1 สรุปสภาพความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

จากศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลการประกอบการและการใช้จ่ายเพื่อการประกอบการข้างต้น พบทั้งความแตกต่างและความคล้ายคลึงกันตามแต่ละประเภทของการประกอบการ ดังนี้

การประกอบการนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลง ซึ่งที่มีเหมือนกันทุกชุมชนนั้น มีโครงสร้างค่าใช้จ่ายเกือบเหมือนกัน เนื่องจากมีเพียงเรือประมง หลังคาผ้าใบ และเครื่องยนต์ที่เกือบทั้งหมดเป็นเครื่องยนต์รถยนต์ดัดแปลง เท่านั้น ประกอบกับความรู้ในด้านการขับเรือและความรู้เชิงพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นความรู้ความชำนาญ และความจำเป็นพื้นฐานของชาวบ้านที่ประกอบประมงพื้นถิ่นอยู่แล้ว แต่สิ่งที่เป็นค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 ของรายจ่ายเพื่อการประกอบการทั้งหมด คือ ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง ซึ่งเกือบจะไม่สามารถผลิตขึ้นได้เองในประเทศไทย จึงทำให้เกิดการรั่วไหลของการใช้จ่ายทำให้การประกอบการออกสู่พื้นที่ภายนอกชุมชน ซึ่งแม้ว่าการซื้อน้ำมันจะทำกันในชุมชน หรือในจังหวัดภูเก็ตก็ตาม แต่ผลกำไรส่วนใหญ่กลับไหลออกไปสู่ต่างประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การประกอบการที่มีค่าใช้จ่ายในการประกอบการรั่วไหลออกไปสู่ต่างประเทศอีกอย่างหนึ่ง คือ ค่าใช้จ่ายในการซื้อเรือแคนู ซึ่งปัจจุบันยังต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งแม้มีราคาแพง แต่อายุการใช้งานยาวนาน และมีค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงต่ำ ในขณะที่สามารถหมุนเวียนใช้ได้วันละหลายรอบและคิดราคาตามระยะเวลาการใช้งาน จึงได้ถือว่าเป็นอุปกรณ์มีความคุ้มค่าสูง

สำหรับการประกอบการร้านอาหาร และการขายของที่ระลึกนั้น ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการพยายามใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นเป็นหลักอยู่แล้ว ยกเว้นในส่วนที่จำเป็นต้องนำเข้าจากแหล่งอื่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เท่านั้น เช่น อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้า และเครื่องปรุงรสต่างๆ ซึ่งยังมีมูลค่าอยู่ในสัดส่วนที่น้อย

จากกรณีศึกษาทั้ง 6 ชุมชน พบว่า แรงงานที่ใช้ทั้งหมดเป็นแรงงานท้องถิ่นซึ่งในการประกอบการของทั้ง 6 ชุมชนนี้ สามารถสร้างอาชีพในลักษณะการจ้างงานถาวรได้กว่า 60 ตำแหน่ง ในกิจการร้านอาหารชุมชนบางโรง ท่าเรือชุมชนบางโรง แพอาหารทะเลเกาะมะพร้าว และท่าเรืออ่าวปอ สามารถสร้างผู้ประกอบการร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายสินค้าและของที่ระลึกอีกกว่า 30 ราย สามารถสร้างผู้ประกอบการอาชีพอิสระและอาชีพเสริมโดยการนำเที่ยวโดยเรือประมงดัดแปลงเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญยังมีส่วนช่วยเพิ่มบทบาททั้งทางเศรษฐกิจและทางสังคมให้กับสตรีในเกือบทุกชุมชน ยกเว้นชุมชนบ้านบางคนที่ได้เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดการจ้างงานชั่วคราวให้กับกลุ่มเยาวชนและวัยรุ่นเพื่อช่วยงานในช่วงปิดภาคเรียนได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังอยู่ในขั้นเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตมีการพัฒนามายาวนาน ทำให้ชาวบ้านและชุมชนท้องถิ่นต้องแข่งขันกับผู้ประกอบการซึ่งมีความชำนาญและเงินทุนมากกว่า มีเครือข่ายการตลาดและการประชาสัมพันธ์กว้างขวางกว่า ชุมชนและผู้ประกอบการท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องใช้เวลาและความความพยายาม ตลอดจนถึงต้องพัฒนาและเรียนรู้ทักษะต่างๆ อย่างมากในการสร้างธุรกิจของตนหรือชุมชนให้สามารถแข่งขันได้

6.3.2 แนวโน้มการพัฒนาความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกชุมชนจึงถือได้ว่า มีบทบาททางเศรษฐกิจในการสร้างรายได้และเงินหมุนเวียนในชุมชนได้จริงเมื่อพิจารณาจากกรณีศึกษาทั้งหมด ทั้งมีส่วนในการช่วยกระจายผลประโยชน์จากท่องเที่ยวมูลค่ามหาศาลของจังหวัดภูเก็ตไปสู่ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในความเป็นเจ้าของและร่วมดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติของเกาะภูเก็ต ดังนั้น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นกิจกรรมที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความสนับสนุนและเห็นชอบให้มีการขยายการดำเนินการเพื่อเพิ่มปริมาณนักท่องเที่ยวและมูลค่ารายได้ต่อไป ซึ่งแนวโน้มการพัฒนาในปัจจุบันยังอยู่ในรูปแบบของการพึ่งตนเองเป็นหลักทั้งในเรื่องทรัพยากร แรงงาน และเงินทุน การพัฒนาเป็นไปได้ช้าแต่มีความมั่นคง อันน่าจะทำให้ผลกระทบด้านลบต่างๆ รวมถึงความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นนั้นยังอยู่ในความสามารถของชาวบ้านในการบริหารจัดการได้ ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาสำคัญสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ควรคำนึงถึงมี 2 ประเด็น ได้แก่ ปัญหาของเสียและมลพิษ และปัญหาการพัฒนาการประกอบการเกินกว่าจำนวนนักท่องเที่ยวและพื้นที่รองรับกิจกรรม ทั้งนี้ ประเด็นการพัฒนาและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเหล่านี้จะได้นำเสนอในบทต่อไป